

PRIROČNIK ZA ORGANIZACIJO DOGODKOV PO NAČELIH TRAJNOSTNEGA RAZVOJA

www.zelenaljubljana.si

LJUBLJANA. **Zate.**
www.ljubljana.si

Mestna občina
Ljubljana

ŽUPANOV UVODNIK	4
CILJ TRAJNOSTNEGA DELOVANJA - PARTNERSTVO IN DRUŽBENA ODGOVORNOST VSEH VPLETENIH V PROJEKT ZPE	6
URESNIČEVANJE ZAVEZE	8
PRIPOROČILA ZA ORGANIZACIJO DOGODKOV PO NAČELIH TRAJNOSTNEGA RAZVOJA	10
Prizorišče dogodka in infrastruktura	12
Naravno okolje	14
Mobilnost	16
Energija	20
Odpadki	22
Hrana in pijača	26
Voda	30
Družbena odgovornost	34
Oglaševanje dogodka	40
ZAKLJUČEK	42

ŽUPANOV UVODNIK

Ljubljana, najlepša zelena oaza

Ljubljana je zeleno, čisto, varno in prijazno mesto, v katerem si prizadevamo za čim bolj kakovostno življenje meščank in meščanov ter prijetno počutje obiskovalcev.

Na pot trajnostnega razvoja smo stopili že leta 2007, ko smo zasnovali in sprejeli Vizijo razvoja Ljubljane do leta 2025, zavedajoč se, da le odgovorno ravnanje do našega okolja in medsebojno spoštovanje vodi k zadovoljstvu, napredku in lepši prihodnosti. Ta pot nas je nato pripeljala do naziva Zelena prestolnica Evrope 2016.

Mnogi že sedaj živimo po načelu trajnostnega razvoja, želimo pa si, da bi v prihodnje prav vsak skrbno ravnal do svojega okolja. Seveda se to ne more zgoditi čez noč, zato smo za vse, ki boste v Ljubljani organizirali različne dogodke in aktivnosti, pripravili Priročnik za organizacijo dogodkov po načelih trajnostnega razvoja. Z njim želimo poudariti pomen varovanja našega okolja in sobivanja v njem ter socialno pravičnost, medgeneracijsko solidarnost in spoštovanje vseh, ki imajo Ljubljano za svoj dom. Hkrati želimo spodbuditi k razmisleku, kaj z našimi dejanji lahko še storimo za dobrobit mesta in njegovih prebivalcev.

V Mestni občini Ljubljana ter v naših javnih podjetjih in zavodih že prirejamo dogodke po trajnostnih načelih. Hkrati smo sprejeli zavezo, da bomo v okviru naziva Zelena prestolnica Evrope 2016 sodelovali s tistimi organizatorji, ki bodo pri svojem delu sledili merilom in smernicam za prirejanje trajnostnih dogodkov. S skupnimi močmi bomo tako prihodnjim generacijam pustili pozitivno sled v našem okolju.

Spoštovani,

veselim se leta 2016, ko bomo na očeh celotne Evrope in širše lahko pokazali, da je Ljubljana res najlepše mesto na svetu, v katerem živimo v sožitju z naravo in spoštujemo drug drugega. V mestu, kjer trajnostni način življenja ni le fraza, ampak naš vsakdan, in kjer se zavedamo, da je prihodnost v naših rokah! Poskrbeli bomo, da bo ta še naprej lepa, zelena, solidarna in sočutna!

Srečno in dobrodošli na dogodkih Zelene prestolnice Evrope 2016!

Zoran Janković
župan Mestne občine Ljubljana

**CILJ TRAJNOSTNEGA DELOVANJA –
PARTNERSTVO IN DRUŽBENA
ODGOVORNOST VSEH VPLETENIH
V PROJEKT ZPE**

Zaveza za organizacijo dogodkov v sklopu Zelene prestolnice Evrope 2016

Organizacijski odbor Zelene prestolnice Evrope 2016 se bo za sodelovanje pri organizaciji in izvedbi dogodkov v sklopu projekta Ljubljana - Zelena prestolnica Evrope 2016 dogovoril s tistimi podjetji in organizatorji dogodkov, ki bodo upoštevali merila in smernice za prirejanje trajnostnih dogodkov. Dogovor bomo sklenili s tistimi partnerji, ki bodo pustili pozitivno zapuščino naravnemu in družbenemu okolju.

Zato se v sodelovalnem duhu zavezujemo k zavzemanju za to, da bodo dogodki v čim večji meri temeljili na načelih trajnostnega razvoja in tako prispevali k dinamičnemu ravnovesju med človekom in naravo, hkrati pa bodo omogočali socialno pravičnost in medgeneracijsko solidarnost.

Ravnali bomo skladno z veljavno zakonodajo in k trajnostnemu ravnanju spodbujali tudi ostale deležnike in partnerje v projektu, ki bodo posredno ali neposredno povezani s posameznim dogodkom.

Zoran Janković
Župan Mestne občine Ljubljana

V Mestni občini Ljubljana smo sestavili izjavo o zavezi za organizacijo dogodkov v sklopu Zelene prestolnice Evrope 2016. Vse dogodke si želimo izpeljati v skladu z načeli trajnostnega razvoja. K upoštevanju zaveze vabimo tudi vas, dragi partnerji v projektu, saj bomo s skupnimi močmi lažje postali zeleni ambasadorji projekta.

Vemo, da je vsak začetek težak in da uvajanje trajnostnih praks lahko traja nekaj časa. Zavedamo se tudi, da je za vse nas velik izziv ohranjanje začetnega zagona. Ker pa si želimo, da bi vsi dogodki v vedno večji meri temeljili na načelih trajnostnega razvoja, vas pozivamo, da se nam na poti uresničevanja tega cilja pridružite.

URESNIČEVANJE ZAVEZE

Da bomo podpisano zavezo lahko uresničevali, smo pripravili priročnik za organizacijo trajnostnih dogodkov. Dober zgled pri pripravi nam je bil Priročnik za organizacijo trajnostnih športnih dogodkov, ki ga je leta 2013 izdala Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Umanotera. Na podlagi njihovega priročnika in koristnih nasvetov smo pripravili lasten, splošen priročnik za organizacijo dogodkov.

Zdravje, spoštovanje narave, enake možnosti za vse, medgeneracijska odgovornost, globalna zavest, partnerstvo, transparentnost, pravičnost, skrb za prihodnje generacije, trajnostni razvoj in poštenost – to so vrednote, zaradi katerih naj trajnostni dogodek ne postane zgolj oglaševalski pojem, ampak naj ga posvojijo tisti, ki se pri organizaciji dogodkov v teh vrednotah zares prepoznajo.

Motivov za to, da se organizatorji dogodkov podajo na trajnostno pot, je veliko. Lahko črpajo iz lastne motivacije, ki izhaja iz okoljske in družbene zavesti zaposlenih in prostovoljcev. Navdihujejo jih tuji in domači dogodki, ki so pritegnili pozornost z učinkovitim izvajanjem svojih trajnostnih oziroma družbeno in okoljsko odgovornih praks.

Spodbujajo jih pričakovanja lokalnega okolja, v katerem se dogodek odvija, zahteve nacionalnih in mednarodnih krovnih organizacij, zakonodajni okvir in spreminjajoče se družbene norme.

Največji motiv, ki nas žene k organizaciji trajnostnih dogodkov, pa je seveda ta, da je Ljubljana leta 2014 postala Zelena prestolnica Evrope 2016. Leto 2016 je zato lahko pomembna prelomnica in hkrati odskočna deska vsem organizatorjem dogodkov.

V nadaljevanju bomo organizatorjem dogodkov, predvsem tistim, ki bodo z nami sodelovali v sklopu projekta Zelena prestolnica Evrope 2016, poskušali svetovati, kako se lotiti priprave in organizacije dogodka. Razdelali bomo predvsem tista področja, ki so za njihov dogodek smiselna – imajo velik potencial zmanjšanja škodljivih in povečanja koristnih vplivov, so izvedljiva glede na razpoložljive finančne in človeške vire ter omogočajo široko ozaveščanje in komunikacijo. Pregledali bomo, od kod izhajajo vplivi na okolje in družbo na posameznem področju in od česa so odvisni. Prav tako bomo predlagali cilje, ki si jih organizatorji na posameznih področjih lahko zastavijo, ter ukrepe oziroma dejavnosti, s katerimi jih lahko dosežejo.

Ljubljana je ponosna nosilka naziva Zelena prestolnica Evrope 2016, zato si želimo, da bi ga od tega leta vsi deležniki v čim večji meri uresničevali.

**PRIPOROČILA ZA ORGANIZACIJO
DOGODKOV PO NAČELIH
TRAJNOSTNEGA RAZVOJA**

Vključena so področja, na katerih so vplivi dogodkov običajno največji:

- prizorišče dogodka in infrastruktura,
- vpliv na naravno okolje,
- mobilnost,
- poraba energije,
- odpadki,
- hrana in pijača,
- voda,
- družbena odgovornost.

Vsak dogodek je poseben in organizatorji se bodo sistematično lotili tistih področij, ki so za njihov dogodek smiselna – imajo velik potencial zmanjšanja škodljivih in povečanja koristnih vplivov, so izvedljiva glede na razpoložljive finančne in človeške vire ter omogočajo široko ozaveščanje in komunikacijo.

Za vsa vprašanja in informacije smo vam na voljo prek elektronskega naslova zelena.prestolnica@ljubljana.si.

V tem poglavju so predstavljena priporočila za upoštevanje načel trajnostnega razvoja pri organizaciji dogodkov v sklopu projekta Ljubljana - Zelena prestolnica Evrope 2016, in sicer po posameznih področjih.

Prizorišče dogodka in infrastruktura

Dogodki se glede prizorišč, infrastrukture in možnosti vplivanja, ki je v rokah organizatorjev na tem področju, močno razlikujejo. Nekateri organizatorji prizorišča lahko izbirajo, drugi so nanje vezani. Nekateri uporabljajo obstoječo infrastrukturo, drugi jo gradijo, prenavljajo ali postavljajo začasne objekte. Nekateri so lastniki infrastrukture, drugi jo najemajo ali samo uporabljajo.

Nekateri dogodki so omejeni na eno samo prizorišče, drugi so razporejeni na več lokacij. V tem poglavju so opisani načini, kako lahko organizatorji dogodkov z izbiro in pripravo prizorišča in infrastrukture zmanjšujejo škodljive in krepijo koristne učinke dogodkov na okolje in družbo za vse navedene primere. Tudi če organizator ne more vplivati niti na izbiro prizorišča niti na izbiro objektov in druge infrastrukture, pa lahko vedno izbere način, kako jih uporablja. Vedno lahko k odgovorni uporabi poleg svojih zaposlenih in prostovoljcev spodbudi tudi udeležence in obiskovalce dogodka.

Ne glede na to, ali je razsvetljava v prostoru energetsko učinkovita ali ne, lahko porabo energije zmanjšate z ugašanjem luči, ko je dovolj dnevne svetlobe in ko prostora nihče ne uporablja.

Osnovna načela

Organizatorji trajnostnih dogodkov se pri izbiri in ureditvi prizorišča, najemu ali izgradnji objektov ter uporabi celotne infrastrukture zavzemajo za naslednja osnovna načela:

- varčevanje z energijo (električno, toplotno, pogonskimi gorivi za motorna vozila), s čimer zmanjšujejo vplive na podnebne spremembe;
- trajnostno rabo naravnih virov, s čimer preprečujejo njihovo izčrpavanje;
- preprečevanje nastajanja odpadkov, ločevanje nastalih odpadkov ter ponovna uporaba;
- zmanjšanje količine odpadkov in vseh vrst onesnaževanja (kemičnega, hrupnega, svetlobnega), s čimer prispevajo k ohranjanju narave;
- sodelovanje z lokalno skupnostjo ter spoštovanje kulturne in naravne dediščine, s čimer dosežejo sožitje z lokalnim okoljem ter ustvarijo priložnosti za gospodarski in družbeni razvoj;
- zdravje in varnost ljudi in okolja ter dostopnost za vse (npr. gibalno ovirane, osebe z okvaro sluha, osebe z okvaro vida, starejše, starše z majhnimi otroki).

Kratek nasvet

Za organizatorje dogodkov, ki prizorišče in infrastrukturo najemajo ali delijo z drugimi uporabniki, je zmanjševanje škodljivih okoljskih vplivov poseben izziv. Zahteva informiranje, ozaveščanje, motiviranje in dogovarjanje z lastniki, upravitelji in souporabniki. Če vam bo o koristi nakupa zelene elektrike, odgovornega ravnanja z odpadki ipd. uspelo prepričati tudi druge, boste domet trajnostnosti vašega dogodka še pomembno povečali.

Kratki nasveti

- Če je le mogoče, izberite prizorišče dogodka, kjer je potrebna infrastruktura že na voljo. Če lahko izbirate, se odločajte na osnovi energetske učinkovitosti in drugih okoljskih vplivov.
 - Izberite prizorišče dogodka tako, da v največji možni meri skrajšate poti, ki jih opravijo različni deležniki med pripravo in izvedbo dogodka.
 - Pri izbiri prizorišča bodite pozorni na dostopnost z različnimi načini prevoza ter na možnost dostopa do prostorov za obiskovalce, sanitarij, zunanjih površin in drugih delov dogodka za vse ljudi (gibalno ovirane, osebe z okvaro sluha, osebe z okvaro vida, starejše ...).
 - Izberite prizorišče, ki je varno za organizatorje, udeležence in obiskovalce ter ne predstavlja varnostnih tveganj za lokalno skupnost.
 - Prizorišče izberite in uredite tako, da najbolj obremenjeni elementi dogodka, kot so stojnice, parkirišče in prostor za pogostitev, ne bodo umeščeni v občutljiva naravna območja.
 - Z izbiro lokacije in pripravo prizorišča se izognite uničevanju živalskih in rastlinskih vrst ter ekosistemov.
 - Če je le mogoče, dajte prednost obstoječim prizoriščem in objektom. Razmislite tudi o začasni ali prenosni infrastrukturi.
 - Izberite energetsko učinkovito prizorišče dogodka z dobro izolacijo strehe in fasade, dvojno zasteklitvijo oken, učinkovitim sistemom ogrevanja, hlajenja in prezračevanja, energetsko varčnimi svetlobnimi telesi, obnovljivimi viri energije ipd.
 - Informacije o dosežkih pri organizaciji trajnostnega dogodka in ureditvi prizorišča dogodka vključite v svoja sporočila za medije ter o njih ozaveščajte udeležence in obiskovalce dogodka. Seznanite jih s prihranki ter drugimi prednostmi in jih spodbudite, da vaše dobre prakse prenesejo na druga področja svojega življenja. To lahko pomembno prispeva k ugledu dogodka.
-

Dober primer iz prakse

Mestna hiša

Veliko večino dogodkov, ki jih organiziramo v Mestni občini Ljubljana, izvedemo v Mestni hiši, kjer imamo vso potrebno infrastrukturo že na voljo. Prav tako zelo skrbno izbiramo ostale lokacije za dogodke, naša želja je, da smo, če je le mogoče, v prostorih Mestne občine Ljubljana.

Naravno okolje

Na področjih pomembnih vplivov na naravno okolje si v fazi načrtovanja dogodka zastavite cilje in načrtujte ukrepe oziroma dejavnosti, s katerimi škodljive učinke preprečite oziroma zmanjšate, kolikor je mogoče. Če to ni izvedljivo, je treba načrtovati ukrepe za njihovo saniranje po dogodku. V fazi načrtovanja dogodka načrtujte tudi komunikacijske dejavnosti, s katerimi boste k varovanju narave spodbudili vse pomembne deležnike. Cilje ter izvedbene in komunikacijske ukrepe vključite v akcijski načrt dogodka in njihovo izvajanje redno spremljajte.

Primeri ciljev v zvezi z vplivi na naravno okolje:

- maksimalen delež nabavljenih izdelkov z znaki za okolju manj škodljive proizvode (ko so ti na voljo),
- izvedba izobraževanja za čistilno in drugo osebje, ki pri delu uporablja kemikalije,
- izdelan sistem ravnanja s kemikalijami z identificiranjem virov ter ukrepi za zmanjšanje količine škodljivih snovi,
- primerna glasnost ozvočenja na dogodku,
- sanacija degradiranega območja.

Upoštevajte pravila in predpise

Posebno pozornost namenite tistim segmentom dogodka, ki imajo največje vplive na naravno okolje: gradnji objektov, ravnanju z odpadki, virom svetlobnega, kemijskega in zvočnega onesnaževanja, požarnim in drugim vidikom varnosti ipd. Če dogodek poteka v zavarovanem naravnem območju, kot so narodni, regijski in krajinski parki, ali v posebnih varstvenih območjih, kot je Natura 2000, je organizator dolžen upoštevati načrt upravljanja zavarovanega območja, pri čemer se za pomoč in nasvete lahko obrne na njegovega upravitelja.

Dejavno zmanjšajte škodljive vplive

Priložnosti za zmanjševanje škodljivih vplivov se ponujajo pri vseh segmentih dogodka, začnejo pa se s samim konceptom dogodka in izbiro lokacije. Dogodka po možnosti ne umeščajte v občutljivo naravno okolje. Takšna okolja so za dogodke sicer zelo privlačna, vendar se organizator njihovem uničevanju lahko brez škode odpove oziroma še okrepi ugled dogodka z izbiro manj občutljive lokacije in učinkovito predstavitvijo te izbire. Če se v okviru dogodka vzpostavlja novo prizorišče in gradijo objekti, se organizatorjem ponuja priložnost, da za lokacijo prizorišča izberejo okoljsko degradirano področje in ga pred uporabo sanirajo.

Koncept dogodka naj bo skladen z naravnimi danostmi – uskladite ga z letnimi časi in lokalnimi posebnostmi ter zmanjšajte škodljive vplive na okolje. Postavljanje po robu naravnim danostim organizatorjem dogodkov praviloma povzroči visoke stroške, zato se mu je pametno izogniti. Upoštevajte predpisane mejne vrednosti zvočnega in kemijskega onesnaževanja.

To je primer odlične zapaščine dogodka lokalnemu naravnemu in družbenemu okolju. Uporabite dnevno svetlobo. Objekte, prizorišča, oglasne površine ipd. osvetljuje samo na mestih, kjer je to potrebno, samo takrat, ko je to potrebno, in samo s tolikšno jakostjo, kot je potrebna. Pretiravanje z razsvetljavo ima številne negativne posledice za človeka in okolje. Upoštevajte dovoljene mejne vrednosti svetlobnega onesnaževanja.

Pri nabavi izdelkov in storitev upoštevajte smernice za zeleno naročanje in sodelujte z lokalnimi izvajalci. Uporabljajte čistila, barve, gnojila, pesticide, maziva, razkužila, pralna sredstva in druga kakovostna ekološka čistila, potrjena s certifikatom kakovosti, če so ta na voljo. Če je organizacija dogodka povezana z veliko porabo kemikalij, izdelajte sistem ravnanja s kemikalijami ter ukrepe za nadzor in zmanjšanje količine škodljivih snovi. Pri tem upoštevajte tudi ločeno zbiranje ter pravilno odlaganje embalaže.

Dober primer iz prakse

Pri organizaciji dogodka družbeno odgovornega projekta ROKAVICE GOR, ki smo ga organizirali pred Gradom Tivoli, smo upoštevali naravno okolje – Park Tivoli. Glasba in napovedovanje sta bila na minimalni ravni, igrala sta violinistka in kitarist. Na vabilu, ki smo ga pošiljali medijem in vsem sodelujočim na dogodku prek elektronske pošte, smo zapisali, naj se nanj pripeljejo s kolesom ali javnim prevozom oziroma pridejo peš.

From: Rokavice gor [<mailto:rokavicegor@ljubljana.si>]
Sent: Tuesday, June 09, 2015 5:09 PM
Subject: Pridi na dogodek Rokavice gor!
Importance: High

Živjo!

Ta petek, 12. 6. 2015 ob 14. uri, si vzemi čas in pridi na dogodek Rokavice gor!, kjer bomo razkrili ozadje kreativne igre in razglasili zmagovalca, ki bo prejel celoletno Urbano za udobna potovanja z LPP. Na dogodku bo prisoten tudi župan Mestne občine Ljubljana, gospod Zoran Janković, ki se že veseli, da tebi in drugim sodelujočim čestitke izreče tudi osebno.

Čaka te tudi darilce, presenečenje. ;)

Vabilo velja za dve osebi, te pa prosimo, da svojo prisotnost potrdiš.

Aja, pa še to: bodi eko in se na dogodek pripelji z uporabo javnega prometa, s kolesom ali pridi peš. Se vidimo!

Ekipa Rokavice gor!

Kratek nasvet

Zmanjšajte glasnost ozvočenja. Presenečeni boste nad pozitivnimi odzivi udeležencev in obiskovalcev. Glasna glasba in napovedovanje, ki se slišita daleč naokoli, sta moteča in zmanjšujeta užitek vseh, ki so na prizorišču dogodka. Še posebno moteča pa sta za živali in ljudi zunaj prizorišča, ki se v zvočni kulisi dogodka znajdejo neprostoovoljno.

Mobilnost

Škodljivi vplivi na okolje so posledica izpustov delcev in toplogrednih plinov (predvsem CO₂) pri izgorevanju naftnih derivatov. Za mednarodne dogodke so navadno kritični letalski, sicer pa avtomobilski prevozi. Izpusti iz izpušnih cevi vozil zmanjšujejo kakovost zraka, moteč je hrup, predvsem za lokalno skupnost pa je v zvezi z dogodki problematično tudi obremenjevanje prometnic in parkiranje.

Trajnostno potovanje udeležencev dogodkov doprinese veliko k čistemu zraku in zdravemu okolju v urbani sredini. Dostop do vseh pomembnejših ciljev v ljubljanski urbani regiji vam zagotavlja Ljubljanski potniški promet z več kot 280 mestnimi in medkrajevnimi avtobusi, od katerih bo v letu 2016 kar 33 % od celotnega voznega parka okolju prijaznih na metan z ničnim izpustom prašnih delcev PM10. Če potujemo z javnimi prevoznimi sredstvi na dogodke (večerne predstave, koncerte, športne dogodke) pomeni to tudi, da nam kot obiskovalcem ni potrebno iskati parkirnega prostora in izgubljati časa za prihod na dogodek.

V vabilu na dogodke lahko obiskovalce pozovemo, naj potujejo intermodalno, saj je potovanje z zložljivimi kolesi na avtobusih Ljubljanskega potniškega prometa dovoljeno izven prometnih konic, dogodki pa so pogosto prav v večernem času. Dostop do vseh pomembnejših ciljev v mestnem obroču za pešce zagotavljajo štirje Kavalirji (vozila na električni pogon), ki brezplačno prepeljejo do pet potnikov hkrati; za samostojno, varno in udobno potovanje oseb z oviranostmi pa je na voljo tudi storitev Prevoz na klic.

Prevozi organizatorjev, udeležencev in obiskovalcev ter transport opreme, živil in drugih potrebnih dobrin navadno predstavljajo največji vpliv na okolje ter lokalno skupnost dogodka. Pri organizaciji trajnostnega dogodka jim je zato treba posvetiti posebno pozornost.

Osebe z oviranostni lahko za hitro sporazumevanje z voznikom na vseh vozilih LPP uporabijo identifikacijsko kartico, ki jo pridobimo na www.lpp.si. Ne pozabimo tudi tega, da lahko svojo pot po Ljubljani in njeni okolici načrtujemo s spletnimi aplikacijami, ki prikažejo najbolj optimalne možnosti potovanja znotraj mreže linij LPP. Pot po Ljubljani načrtujemo na [www.lpp](http://www.lpp.si) z izbiro obrazca Napoved prihodov avtobusov v realnem času ali pa z Načrtovanjem z Google zemljevidi (spletna aplikacija Google Transit) po veljavnih vozniških redih (enkratnih dogodkov ta aplikacija še ne upošteva). Obe aplikaciji sta dostopni na spletni strani www.lpp.si, do njiju pa lahko dostopamo tudi s pametnimi telefoni. Zagotovimo udeležencem dogodkov manj stresa in istočasno ohranimo čisto okolje.

Načrt trajnostne mobilnosti

Ker področje mobilnosti ponuja številne izvedbene in komunikacijske ukrepe, je v fazi načrtovanja trajnostnega dogodka priporočljivo pripraviti načrt trajnostne mobilnosti. Njegov namen je izboljšati dostopnost lokacije, doseči spremembe potovalnih navad in spodbuditi izbiro trajnostnih prevoznih sredstev.

V letu 2016 se bomo po centru Ljubljane lahko zapeljali tudi z električnim vlakcem, ki bo namenjen večjim skupinam potnikov in turistom.

Naloga organizatorja je, da se namesto deležnikov pozanima o možnostih za trajnostno mobilnost: pregleda vozne rede avtobusov in vlakov, poišče izposojevalnice koles, preveri pešpoti ipd. ter za deležnike izdelava načrt trajnostne mobilnosti in jih o načrtu pred dogodkom obvesti tako prek svojih komunikacijskih kanalov kot s sredstvi javnega obveščanja. Če je možno, bi moral pripraviti tudi pogoje za izvedbo načrta, npr. poskrbeti za izposajo koles, ustrezno urediti varovane kolesarnice in označiti kolesarske steze, organizirati avtobusne prevoze in zagotoviti ustrezno število le-teh, opremiti širše območje s smernimi tablami za prihod in odhod na prizorišče ter predčasno čim bolj seznaniti obiskovalce s prometnim režimom na območju.

Predvsem pa je naloga organizatorja, da deležnike učinkovito obvešča o možnostih za trajnostno mobilnost ter jih spodbuja in motivira. Ker je vpliv prevozov tako velik, je smiselno, da organizator informacije o okolju manj škodljivih načinov mobilnosti deležnikom posreduje v vseh svojih sporočilih.

Pomembno je komunicirati in spodbujati

Načrt trajnostne mobilnosti podpira osnovna načela trajnostne mobilnosti:

- Preprečevanje nepotrebnih motoriziranih prevozov. Tako kot s stroškovnega so tudi z okoljskega vidika najboljši prevozi tisti, ki jih ne opravimo.
- Spodbujanje trajnostne mobilnosti – pešačenja, kolesarjenja in uporabe javnega potniškega prometa.
- Spodbujanje odgovorne rabe osebnega motornega prometa, ki se mu ni mogoče izogniti: deljenja avtomobila in varčne vožnje.

Organizatorji trajnostnega dogodka lahko z izbiro prizorišča in napotki obiskovalcem vzpostavijo infrastrukturo, z lastnimi dobrimi praksami in ozaveščanjem vseh deležnikov pomembno zmanjšajo škodljive okoljske vplive dogodka in nelagodje lokalne skupnosti ter ustvarijo dolgoročne pozitivne vplive.

Kratki nasveti

- Prilagodite urnik dogodka voznemu redu javnega avtobusnega in železniškega prevoza.
- Omogočite izposojlo in uporabo koles.
- Poskrbite za dobro označene pešpoti (smeri, čas hoje), kolesarske steze in izposojevalnice koles.
- Dodelite prednostne parkirne prostore za gibalno ovirane osebe, starejše, kolesarje in osebe, ki si delijo avtomobil.
- Kolesarjem, pešcem in uporabnikom javnega prevoza ponudite določene ugodnosti oziroma nagrade in jih o njih učinkovito obvestite.
- Dogovorite se s podjetji javnega prevoza in udeležencem dogodka, omogočite ugodnosti v primeru uporabe javnega prevoza (npr. vstopnina naj vključuje za udeležence brezplačen prevoz z javnim prevozom -morda tudi javnim potniškim prometom na dogodek in z dogodka ali uvedite kombinirano vozovnico - vstopnico po ugodnejši ceni).
- Vsi tisti organizatorji, ki za izvedbo dogodka potrebujejo spremembo prometnega režima, morajo podati pisno prošnjo na vložišču MOL, in sicer na predpisanem obrazcu, dostopnem na spletni strani www.ljubljana.si (Obrazci Zapore). Za pridobitev dovolilnice naj organizator poda pisno prošnjo v Glavni pisarni Mestne občine Ljubljana.
- Poskrbite za transferje s kombiji ali avtobusi z letališč oziroma najbližjih postaj javnega potniškega prometa do prizorišča dogodka.
- Dogodek vpišite na svojo spletno stran, spodbujajte skupno vožnjo ali vožnjo z javnim prevozom.

Primer vstopnice, ki omogoča brezplačno potovanje z LPP.

Dober primer iz prakse

Brezplačni prevozi z LPP na prireditve

Da bi zmanjšali prometne konice in onesnaženost, v času vseh večjih prireditev na območju podjetje Ljubljanski potniški promet za obiskovalce prireditev zagotavlja brezplačen prevoz. Na prireditve, ki bo potekala v Stožicah ali v hali Tivoli, se lahko 3 ure pred prireditvijo in 3 ure po končani prireditvi z vstopnico prireditve, ki mora biti ustrezno opremljena z logotipom LPP, zapeljete z mestnim avtobusom brezplačno.

Energija

Podnebne spremembe zaradi daljnosežnih, potencialno katastrofalnih globalnih posledic predstavljajo največji okoljski izziv sodobne družbe. Trajnostno ravnanje z energijo na splošno vključuje dve področji, in sicer zmanjševanje porabe energije oziroma energetske učinkovitosti ter uporabo energije iz obnovljivih virov.

Pri organizaciji dogodka si zastavite cilje v zvezi z zmanjševanjem vpliva na podnebne spremembe. Pripravite zemljevid dogodka ter identificirajte mesta in procese, kjer se porablja energija. Ugotovite tudi možnosti za uporabo in proizvodnjo energije iz obnovljivih virov. Za energetska potratna področja opredelite cilje za povečanje energetske učinkovitosti. Opredelite tudi cilje v zvezi z uporabo in proizvodnjo energije iz obnovljivih virov. Ukrepe za doseganje ciljev vključite v načrt dogodka in redno spremljajte njihovo izvajanje.

Primeri ciljev v zvezi z zmanjšanjem vpliva na podnebne spremembe:

- energetske prihranki,
- poraba energije iz obnovljivih virov,
- dogodek brez uporabe začasnih virov energije (generatorjev na dizelsko gorivo),
- ogljična nevtralnost dogodka: izpusti toplogrednih plinov bodo preprečeni ali zmanjšani, izpusti, ki se jim ne bo mogoče izogniti, pa bodo uravnovešeni z vlaganjem v projekte, ki varujejo podnebje, oziroma z ogljično izravnavo.

Najcenejši ukrep za povečanje energetske učinkovitosti je uporaba energije, ki je brezplačna – dnevne svetlobe in toplote sončnih žarkov –, ter izkoriščanje naravnih okoliščin, kot sta večerna svežina in zimski mraz. Prav tako preprosti so ukrepi varčevanja z energijo, ki ne zahtevajo posebnih vlaganj, ampak ozaveščenost in sodelovanje različnih deležnikov dogodka, ki s svojim ravnanjem prispevajo k varčevanju z energijo: ugašanje luči ter električne in elektronske opreme, varčevanje s toplo vodo, skrb za prijetno temperaturo in svež zrak v prostorih na naraven način (z odpiranjem in zapiranjem oken ob ustreznih časih ter z uporabo senčil) ipd.

Učinkovit sistemski ukrep za povečanje energetske učinkovitosti je trajnostna nabavna politika oziroma nabava energetske učinkovite električne in elektronske opreme, strojev ipd. Pri izbiri so lahko v pomoč oznake za okolju manj škodljive izdelke, kot so Energy Star (za pisarniško opremo), energetska nalepka (za gospodinjske aparate) in znak EU za okolje, ter podatki o porabi energije.

K energetske učinkovitosti dogodka pomembno prispevajo tudi ukrepi trajnostne mobilnosti: spodbujanje pešačenja, kolesarjenja in odgovorne rabe motornih vozil z uporabo javnega prometa in deljenjem avtomobilov ter uporaba energetske učinkovitih vozil z varčnimi motorji.

Vse večje prireditve organiziramo v Športnem parku Stožice, saj je dober primer trajnostne gradnje.

Prireditvena infrastruktura pogosto ponuja primerne površine (strehe, neuporabljena zemljišča ipd.) za namestitvev solarnih modulov za pridobivanje sončne energije. Solarni moduli niso zanimivi samo za nove stavbe, ampak jih je možno namestiti tudi na obstoječe objekte. Proizvedena sončna energija se lahko uporablja za ogrevanje prostorov in sanitarne vode ter za proizvodnjo elektrike, ki pa se nasploh ne porablja neposredno v objektu, ampak se dovaja v električno omrežje. Uporabo obnovljivih virov energije na področju mobilnosti omogočajo vozila na električni in hibridni pogon, ki pa so za zdaj bistveno dražja od klasičnih vozil na bencin ali dizel.

Dober primer iz prakse

Športni center Stožice

Športni park stoji na lokaciji nekdanje industrijske gramoznice, ki je bila dolgo divje odlagališče odpadnega gradbenega materiala. Šlo je za območje, ki je bilo degradirano in zato za mesto nekako izgubljeno. Z gradnjo smo sanirali opuščeno industrijsko cono, izkoristili depresijo ter jo spremenili v športne in javne površine parka. Nadaljnja razloga, ki potrjujeta pravilnost izbire lokacije, je že razvita prometna infrastruktura in oddaljenost od mestnega središča, ki dopušča, da se do športnega parka lahko sprehodimo, prikolesarimo ali uporabimo javni prevoz. Poleg tega so parkirišča za obiskovalce športnih dvoran namenjena tudi sistemu P+R (Parkiraj in se pelji), ki prispeva k zmanjšanju prometa v mestnem središču. Obenem je nogometni stadion za 16.038 gledalcev v večjem delu poglobljen v površino parka, kar zmanjša površino fasade in s tem porabo energije.

Odpadki

Po zaključku velikih javnih dogodkov so prizorišča, poti in javne površine pogosto preplavljeni z odpadki, zato se ti skoraj praviloma znajdejo v središču javnih razprav. Največji delež odpadkov navadno prispeva embalaža prigrizkov za obiskovalce, nezanimljiv delež pa tudi letaki in druga promocijska gradiva. Za nastanek večine odvrženih odpadkov na dogodkih so odgovorni obiskovalci, organizatorji pa imajo kljub temu v rokah številne vzrode za zmanjšanje nastajanja odpadkov, njihovo preprečevanje in ločevanje ter za odlaganje na predpisan način. Poleg vtisa, ki ga pustijo v javnosti, in okoljske škode so odpadki povezani tudi z nezanimljivimi stroški, ki bremenijo organizatorja. Vse to se nanaša predvsem na preostanek odpadkov. Takšno ravnanje z odpadki je na samem repu 5-stopenjske hierarhije ravnanja z odpadki, ki jo predpisuje evropska direktiva o odpadkih in jo v Ljubljani zelo uspešno uresničujemo. Odpadki niso samo nekaj, kar je treba čim ceneje odložiti, ampak so vir surovin. Tako najvišji prednostni nalogi, ki je preprečevanje njihovega nastajanja, sledi priprava odpadkov za ponovno uporabo, nato recikliranje oziroma v primeru biološko razgradljivih odpadkov kompostiranje, druga uporaba (npr. za proizvodnjo energije) ter kot zadnja možnost odlaganje odpadkov. Temo odpadkov natančneje obdelamo v akcijskem načrtu Smernice za organizacijo dogodkov brez odpadkov, ki so jih skupaj s podjetjem Snaga d.o.o pripravili Ekologi brez meja.

Ljubljana je prva evropska prestolnica na poti do družbe brez odpadkov. S sprejetjem načrta Zero Waste se je med drugim zavežala, da bomo do leta 2025 zbrali najmanj tri četrtine ločeno zbranih odpadkov in manj kot 60 kilogramov preostanka odpadkov na prebivalca ter odložili manj kot 30 kilogramov na prebivalca.

Kratki nasveti

- Odpadke imejte v mislih, ko naročate izdelke in storitve, načrtujete pogostitev oziroma gostinske storitve, še posebej pa pri gradnji in prenovi objektov, pa tudi pri obdarovanju.
- Upoštevajte hierarhično načelo ravnanja z odpadki: preprečevanje nastajanja, ponovna uporaba, recikliranje in kompostiranje.
- Stroške ravnanja z odpadki in okoljsko škodo boste pri organizaciji dogodka najučinkoviteje zmanjšali z upoštevanjem hierarhije osnovnih načel:
 - preprečevanje nastajanja: najpomembnejše vodilo ravnanja z odpadki je, da je najboljši tisti odpadek, ki ne nastane;
 - ponovna uporaba: preden stvari zavržemo oziroma uvrstimo med odpadke, je treba preveriti možnosti njihove ponovne uporabe. Stvari, ki jih ne potrebujemo več, lahko podarimo, prodamo, zamenjamo, odnesemo v Center ponovne uporabe itd. Ponovna uporaba pa ima še eno plat: tudi mi lahko uporabljamo številne izdelke iz druge roke. Pred nakupom torej razmislite, ali mora biti izdelek nujno nov ali lahko kupite že uporabljenega;
 - ločeno zbiranje: z ločevanjem odpadkov omogočimo njihovo recikliranje.

Kratki nasveti za dejavno preprečevanje nastajanja odpadkov

- Pred vsakim nakupom razmislite, ali izdelek zares potrebujete. Niti v okoljskem niti v finančnem pogledu ni smiselno kupovati izdelkov, ki v resnici niso potrebni in ki bodo hitro postali odpadek.
- Izogibajte se tiskanju. Če morate tiskati, uporabite recikliran papir. Ponovno polnite kartuše in tonerje za tiskalnik.
- Minimizirajte količino izročkov (letakov, reklam) in drugih promocijskih gradiv, ki velikokrat pristanejo med neuporabnimi stvarmi.
- Obdarujte z nematerialnimi darili (npr. z izleti, doživetji v naravi ipd).
- Prednost dajte rabljenim izdelkom, najemu/izposoji in kakovostni opremi z daljšo življenjsko dobo in takšni, ki jo je mogoče popraviti, ter se tako izognite pogosti menjavi in nastanku odpadkov.
- Na dogodku ne uporabljajte nepotrebne papirne in plastične galanterije za enkratno uporabo ter nepotrebne potrešnega materiala.
- Zmanjšajte porabo papirja z elektronskim komuniciranjem in prijavo, dvostranskim tiskanjem ter z elektronskimi publikacijami in gradivi za medije.
- Nagrade (tudi sponzorske) naj ne bodo materialne oziroma take, ki hitro postanejo odpadki.
- Za postrežbo hrane in pijače na dogodku uporabljajte posodo in kozarce za večkratno uporabo.
- Zagotovite dostop do vode iz pipe, da zmanjšate potrebo po uporabi plastenk.
- Za zmanjšanje količine odpadne embalaže izdelke (npr. kavo, čaj, sladkor) kupite v večji embalaži oz. v večjih količinah ali brez embalaže. Izogibajte se servirnim porcijam (pijač, sladkorja ...) v plastični in papirni embalaži.
- V toaletne prostore namestite dozirnike mila in brisače iz blaga.
- Spodbujajte dobavitelje, naj vam material dostavijo v embalaži za ponovno uporabo in embalažo prevzamejo.
- Izberite nestrupene izdelke (npr. čistilna sredstva, barve) in jih naročite v velikih posodah, primernih za reciklažo. S tem boste preprečili nastajanje nevarnih odpadkov.
- Po dogodku darujte opremo, hrano, pohištvo in druge izdelke, ki jih ne boste več potrebovali, dobrodelnim organizacijam, zavetiščem za živali, centrom za ponovno uporabo ipd.

Ravnanja z odpadki se je treba lotiti v fazi načrtovanja, ko lahko naredimo največ za zmanjšanje količine odpadkov. Načrtujte ravnanje z odpadki, predvsem pa preprečevanje njihovega nastajanja. V fazah načrtovanja in izvedbe dogodka identificirajte mesta nastajanja vseh vrst odpadkov: kje in zakaj nastajajo. Pri tem upoštevajte tudi vire, za katere so odgovorni sponzorji, gostinci in drugi zunanji deležniki. Ne pozabite niti na pisarniško delovanje organizacije, ki je organizator dogodka.

Ločeno zbiranje na dogodkih običajno zadeva naslednje skupine odpadkov:

- biološki odpadki (ostanki hrane, papirnati robčki in brisače ipd.),
- papir in lepenka (pisarniški papir, promocijska gradiva, papirna in kartonska embalaža),
- embalaža (prazne plastenke, plastične posode),
- steklo (steklenice, steklena embalaža ipd.),
- kovine (pločevinke, konzerve, aluminijasta folija ipd.).

Odpadki, ki jih ni mogoče uvrstiti v našete skupine, oziroma odpadki, ki se jih ne loči, spadajo v skupino preostalih odpadkov, ki končajo na odlagališčih in predstavljajo enega največjih civilizacijskih problemov.

Kratki nasveti za ločevanje odpadkov na dogodku

- Na dogodku zagotovite zadostno število ustreznih zabojnikov za ločeno zbiranje odpadkov (embalaža, steklo, bio odpadki in papir) in poskrbite za jasna sporočila/navodila glede ločevanja odpadkov.
- Poskrbite, da bodo odpadki dejansko zbrani ločeno. Posebna ekipa (zaposleni in prostovoljci) naj na dogodku usmerja ločevanje odpadkov in skrbi za odpravo napak. S tem boste udeležence tudi ozaveščali, kako se odpadke pravilno ločuje.
- Na dogodku zagotovite ekipo (zaposleni, prostovoljci), ki bo poskrbela, da bodo odpadki pravilno ločeni.
- Če nimate krožnikov in kozarcev za večkratno uporabo, namesto plastičnih uporabite bio razgradljive (iz škroba, bambusa, celuloze ...). O sprejetih ciljih na področju ravnanja z odpadki obvestite notranje in zunanje deležnike dogodka in jih pozovite, naj s svojimi izbirami sodelujejo pri njihovem doseganju.
- Na mestih, kjer odpadki nastajajo, namestite navodila in označite koše za ločeno zbiranje.
- Udeležence dogodka spodbujajte (z oznakami, v sporočilih za medije, prek napovedovalca) k ločenemu zbiranju odpadkov.
- Za kozarce in posodo na dogodku uvedite kavcijski sistem in s tem zagotovite, da bodo odpadki primerno odloženi.
- Podarite steklenice za pijačo.

Poskrbite za ločevanje odpadkov in njihovo odstranitev

Odgovornost organizatorjev dogodkov je, da pri svojem delovanju in na samih dogodkih ustvarijo čim manj preostalih odpadkov oziroma z doslednim ločevanjem poskrbijo, da bo njihov delež čim manjši. Za odpadke, ki se jim ni mogoče izogniti, je treba skleniti pogodbo z ustreznim pooblaščenim zbiralcem odpadkov.

Dober primer iz prakse

20. Ljubljanski maraton

Pred jubilejnim ljubljanskim maratonom so župan Zoran Jankovič, direktor maratona Gojko Zalokar in direktor JP Snaga Janko Kramžar podpisali Zero Waste zavezo, s katero se je Organizacijski odbor maratona zavezal, da bo Ljubljanski maraton odslej potekal kot dogodek brez odpadkov (Zero Waste) in s tem prispeval k čistemu okolju, učinkoviti rabi virov ter nižjemu ogljičnemu odtisu.

Hrana in pijača

O problematiki zavržene hrane in razlogih zanjo se v zadnjem času veliko govori. Mi smo se odločili, da končno pogledamo globlje in se vprašamo, ali je naš odnos do hrane kot osnovne dobrine (dovolj) spoštljiv – in če ni, kaj bomo spremenili. Zato je javno podjetje Snaga pripravilo družbeno odgovorno pobudo Dvigni glas proti zavrženi hrani, prek katere opozarjajo na problem zavržene hrane in problematizirajo svoj odnos do hrane v družbi izobilja ter pretirane potrošnje. Glavne pobudnice kampanje so kante, ki so se decembra lani zbrale na osrednji ljubljanski tržnici in s transparenti z napisi »Če smo na ulici, še ne pomeni, da smo lačne!«, »Site smo zavržene hrane« in »Dvigni glas proti zavrženi hrani!« opozorile na (napačen) odnos do hrane ter vse nas pozvale k spremembam.

Organizatorji imajo vpliv na izbiro in način postrežbe hrane in pijače, ki je na dogodkih ponujena deležnikom dogodka (organizacijski ekipi, izvajalcem, partnerjem, novinarjem, tekmovalcem in gledalcem). Izbira pa po navadi ni v celoti v organizatorjevih rokah, ampak jo izvajajo tudi zunanji ponudniki gostinskih storitev. S pravo izbiro hrane in pijače ter ponudnikov lahko organizatorji zmanjšajo škodljive okoljske in družbene vplive ter koristijo lokalnemu gospodarstvu in zdravju vseh deležnikov dogodka, z učinkovitim komuniciranjem pa ustvarijo dolgoročne pozitivne učinke.

Podatki kažejo, da na svetu zavržemo približno tretjino vse pridelane hrane. V gospodinjstvih največ hrane med odpadki pristane zato, ker kupimo in pripravimo več hrane, kot je potrebujemo, porabe hrane ne načrtujemo in ostankov velikokrat ne znamo pametno uporabiti.

Okoljsko odgovornost v zvezi s hrano in pijačo organizatorji izkažejo tako, da se pri naročanju zavzamejo za čim večji delež ekoloških, lokalno pridelanih in sezonskih živil. Takšna živila so tudi bolj zdrava. Posebna pozornost velja zmanjševanju količine in pravilnemu ločevanju odpadkov, ki nastanejo pri pripravi ter postrežbi hrane in pijače. Pravične odnose v proizvodno-dobavni verigi organizatorji spodbudijo in promovirajo z vključitvijo izdelkov iz sistema pravične trgovine.

Razmislite tako o sestavinah kot o jedilnikih. Mislite tudi na način postrežbe ter količino naročene hrane in pijače ter pripravite načrt ravnanja z neporabljeno hrano in pijačo. Na podlagi zbranih podatkov si zastavite cilje glede količin ekološko pridelane, lokalne, sezonske in pravične hrane in pijače. Zastavite si tudi cilje glede zmanjševanja odpadkov iz pakiranja in postrežbe hrane ter glede ostankov po dogodku.

Primeri ciljev trajnostnega dogodka v zvezi s hrano in pijačo:

- količina oziroma delež ekološko pridelane, lokalne, sezonske in pravične hrane in pijače,
- količina odpadne hrane,
- količina odpadkov od pakiranja ter postrežbe hrane in pijače (plastenke, folije, posoda, pribor itd.).

Pripravite načrt ravnanja z neporabljeno hrano in pijačo. Presežek nabavljenih živil in pijače razdelite med prostovoljce, delavce in udeležence ali jih podarite lokalnim dobrodelnim organizacijam in zavetiščem.

Kratki nasveti

- Pripravite načrt ravnanja z neporabljeno hrano in pijačo. Presežek nabavljenih živil in pijače razdelite med prostovoljce, delavce in udeležence ali jih podarite lokalnim dobrodelnim organizacijam in zavetiščem.
 - Ob ponujeno hrano in pijačo postavite vidne napise, ki govorijo o njunem poreklu in lastnostih (ekološko, lokalno, pravično), in izpostavite certifikate.
 - V ponudbo hrane in pijače vključite čim večji delež certificiranih ekološko pridelanih sestavin in izdelkov. Prednost naj dobijo lokalni dobavitelji in ponudniki z lokalno pridelano hrano. Povečajte ponudbo sezonske, sveže in nepredelane zelenjave in sadja, žit ter živil z manj nasičenih maščob in sladkorja.
 - V ponudbo hrane in pijače vključite certificirane izdelke in sestavine iz pravične trgovine (npr. kava, čaj, oreščki).
 - Oblikujte ponudbo hrane in pijače, ki odraža lokalno identiteto in temelji na lokalnih in sezonskih sestavinah.
 - Sodelujte z okoljsko in družbeno odgovornimi dobavitelji živil (ekološke kmetije, lokalne zadruga, pravične trgovine ...).
 - Z dobavitelji se dogovorite, da živila in pijačo pripeljejo v povratnih embalažah. Pri nabavi se izogibajte majhnim zavitkom in pakiranju v porcije (npr. za sladkor, sol, maslo, mleko).
 - V čim večji meri uporabljajte posodo, pribor in kozarce za večkratno uporabo.
 - Omogočite dostop do pitne vode iz pipe vsem udeležencem.
 - Spodbujajte udeležence, naj prinesejo lastne bidone za pijačo, ki jih lahko napolnijo na kraju dogodka.
 - Čim bolj omejite pijačo v steklenicah in plastenkah. Uporabite pralne kozarce, ki jih je možno ponovno uporabiti.
 - Za kozarce in posodo na dogodku uvedite kavcijski sistem in s tem zagotovite, da bodo odpadki primerno odloženi.
 - V primeru prodaje izdelkov prodajalce spodbujajte k uporabi papirnatih vrečk.
 - Udeležence dogodkov opozorite na uporabo vrečk za večkratno uporabo, npr. pralne vrečke.
-

V sporočila udeležencem dogodka vključite informacije o izbrani hrani in pijači ter gostinski ponudbi. Izpostavite okoljske in družbene prednosti ekoloških, lokalnih, sezonskih in pravičnih živil. Opozorite na gostince, ki so prispevali k trajnostnemu vidiku dogodka.

Dober primer iz prakse

Ljubljana - Zelena prestolnica Evrope 2016

Na odprtju zelenega leta smo za pogostitev in pripravo tradicionalnega šmorna uporabili sestavine iz ljubljanske nabavne verige in tako v zrak spustili manj CO₂. Na menije smo posebej napisali, koliko kilometrov je "naredila" posamezna sestavina od njive do krožnika.

Pri ponudbi hrane in pijače poskrbite za odpadke in presežek živil, ki nastanejo v fazah priprave (izbor in dostava) in izvedbe dogodka (ponudba) ter po zaključku dogodka (presežek živil). Prizadevajte si, da v vseh fazah zmanjšate količino odpadkov in da nastale odpadke primerno odstranite, presežka nabavljenih živil pa ne zavržete. Da ne bi prišlo do presežka nabavljene hrane in pijače, čim natančneje ocenite, koliko živil je treba naročiti. Pomagajte si tudi z izkušnjami s prejšnjih dogodkov ali drugih organizatorjev.

Voda

Trajnostno ravnanje z vodo ima dva cilja:

- učinkovitost rabe oziroma zmanjšanje porabe vode ob istočasnem zagotavljanju varne oskrbe z vodo
- preprečevanje onesnaženja vode.

Pri trajnostnem ravnanju z vodo se zavzemamo za zaščito vodnih virov pred onesnaženjem, pri čemer upoštevamo vplive na podzemno vodo in vodna telesa – reke, jezera, morja ter manjše vire, kot so potoki in ribniki. Potrebe dogodka po vodi si prizadevamo zadovoljiti, ne da bi ogrozili oskrbo z vodo v lokalnem okolju. Učinkovitost rabe vode povečujemo s ponovno uporabo odpadne vode ter z uporabo deževnice, s čimer se zmanjšajo tudi stroški. Deležnikom dogodka je treba zagotoviti ustrezne količine zdravstveno ustrezne pitne vode, pri čemer pa ima skrb za zdravje uporabnikov prednost pred varčevanjem z vodo. Organizatorji dogodkov imajo različne možnosti vplivanja na trajnostno ravnanje z vodo. Če sami gradijo objekte in pripravljajo prizorišče oziroma na to lahko vplivajo, so možnosti velike in raznolike.

V takšnih primerih lahko ustvarijo tudi pomembno dolgoročno dediščino dogodkov, ki lahko izboljša kakovost življenja v lokalnem okolju. Največje učinke ima uporaba sodobnih vodnih tehnologij. Ne glede na možnost vplivanja na infrastrukturo pa imajo organizatorji trajnostnih dogodkov odgovornost, da svoje zaposlene in prostovoljce ter udeležence in obiskovalce dogodka spodbujajo k varčevanju z vodo in ohranjanju njene kakovosti. S tem izvršujejo poslanstvo trajnostnih dogodkov, ki se poleg neposrednih vplivov osredotoča tudi na ozaveščanje in razširjanje dobrih praks.

Po navadi so dogodki veliki porabniki vode za pitje, umivanje, pranje, čiščenje ipd.

Pregled vplivov dogodka na področju vode je večplasten, zato je priporočljivo izdelati zemljevid dogodka in na njem označiti:

- odjemna mesta pitne vode (javni vodovod, hidrante, pipe, tuše, itd.),
- druge vire vode (deževnica),
- mesta oziroma procese ...

Označite tudi mesta merjenja porabe vode oziroma vodomeroev. Če so na razpolago podatki o porabi vode v preteklosti (po navadi razvidni iz računov za vodo), je načrtovanje ukrepov za zmanjšanje porabe preprostejše in bolj kakovostno. Organizator lahko s takšnim celovitim pregledom in poznavanjem pristojnosti oziroma možnosti vplivanja identificira področja, na katerih lahko doseže največje učinke trajnostnega ravnanja z vodo.

Oskrba z zadostnimi količinami zdravstveno ustrezne pitne vode je za vsak dogodek nujna. Na trajnostnih dogodkih ima prednost voda iz pipe oziroma neposredno iz javnega vodovoda za oskrbo prebivalstva z vodo. Uporabi embalirane vode (steklenice, plastenke) se izogibajmo. V Ljubljani je v javnem vodovodu za oskrbo prebivalstva zagotovljena voda, ki na uporabnikovem priključku ustreza zahtevam za pitno vodo brez predhodne obdelave (filtriranja, prekuhavanja ipd.).

Kratki nasveti

- Zapiranje pip, kadar jih ne uporabljate, je najpreprostejši in najučinkovitejši način za varčevanje z vodo.
 - Pri umivanju rok, prhanju ipd. odprite vodo le, ko je to potrebno.
 - Varčevanje z vodo je posebno pomembno v sušnih obdobjih.
 - Nesmiselna poraba vode za vzdrževanje prizorišča in infrastrukture (npr. za zalivanje zelenic, grmovnic in cvetličnih gred s pitno vodo) lahko močno načne ugled dogodka in izzove odpor lokalne skupnosti.
 - Pri gradnji oziroma prenovi infrastrukture so na voljo številne učinkovite vodne tehnologije: za zajem padavinske odpadne vode, za ponovno uporabo sive vode, nizkopretočna stranišča in suhi pisoarji, varčevalne pipe, kotlički z dvojnimi sistemom izplakovanja, varčni pomivalni in pralni stroji ipd. Številne od njih se lahko preprosto namestijo tudi v obstoječih objektih.
 - H gospodarni porabi vode prispeva tudi redno vzdrževanje sistemov gretja, zračenja in hlajenja. Slabo vzdrževani sistemi lahko porabijo več vode in energije.
 - Deževnica in prečiščena odpadna voda se lahko koristno uporabita za različne namene: splakovanje v sanitarijah, čiščenje, namakanje polj, zalivanje zelenic, izdelavo snega ipd.
 - Kjer je le mogoče, uporabljajte deževnico. To je okoljsko odgovorno in stroškovno učinkovito. Investicija v zbiralnike se povrne v nekaj letih. Določene vrste odpadne sanitarne vode se lahko ponovno uporabijo tudi neprečiščene: npr. voda iz umivalnikov za splakovanje stranišč.
 - Pri ureditvi prizorišča je smiselno uporabiti lokalne avtohtone rastline, ki ne potrebujejo veliko vode.
 - Pri urejanju prizorišča dogodka in gradnji objektov bodite pozorni, da ne onemogočite dostopa do vode za živali.
 - Nabavljajte biorazgradljiva čistila, razkužila, detergente ipd. ter druge kemikalije z znaki za manj škodljive izdelke.
 - Če se na dogodku uporabljajo mobilna stranišča, jih po možnosti priključite na kanalizacijski sistem in se izognite uporabi kemikalij.
 - Informacije o ukrepih za trajnostno ravnanje z vodo vključite v sporočila za različne javnosti. To bo prispevalo k ugledu dogodka in povezanosti z lokalno skupnostjo.
 - Udeležence in obiskovalce dogodka ozaveščajte o pomenu trajnostnega ravnanja z vodo in jih spodbujajte k varčevanju.
 - Namestite navodila za varčevanje z vodo na mesta, kjer se voda porablja: v sanitarije, kuhinje, ob zunanje pipe ipd.
-

Dober primer iz prakse

Muzejska voda - voda za prihodnost

Mestni muzej Ljubljana je v sodelovanju z JP Vodovod-Kanalizacija in v sklopu projekta Ljubljana - Zelena prestolnica Evrope 2016, izdelal steklenico Muzejska voda - Voda za prihodnost, s katero simbolno ohranja pitno vodo za prihodnost in opozarja na pomen čiste pitne vode ne le pri nas, ampak v širšem globalnem okolju.

Družbena odgovornost

Družbeno odgovorno podjetje pri svojem delu upošteva načelo enakih možnosti, se pravi, da so vsi – tako zaposleni kot stranke, ne glede na osebno okoliščino (spol, spolna identiteta, spolna usmerjenost, starost ...) – deležni enakega obravnavanja in spoštljivega ravnanja.

Kratki nasveti

- Sprejmite vsaj en ukrep za izboljšanje položaja žensk in moških oz. za enakost spolov (ukrepi so npr.: uravnotežena zastopanost moških in žensk v vodstvu, spolno občutljiva raba jezika, dan obiska otrok na delovnem mestu ...).
- Pridobite certifikat LGBT prijazno, s katerim sporočate, da spoštujete temeljne človekove pravice LGBT-oseb.
- Prostore prilagodite osebam, ki so gibalno ovirane (dvigala, široki prostori, klančine).

Sodelujte z lokalno skupnostjo in načrtujte pozitivno zapuščino

V čim zgodnejši fazi načrtovanja dogodka se povežite z lokalno skupnostjo. Predstavite jim načrtovane dejavnosti v zvezi z dogodkom ter poslušajte in upoštevajte njihove pripombe in predloge. V interesu organizatorja in tudi lokalne skupnosti je, da se sodelovanje med njima začne že v pripravljalnici in nadaljuje v vseh fazah, ki sledijo. Predstavitev načrta dogodka lokalni skupnosti v fazi načrtovanja lahko organizatorju prihrani nepotrebne stroške, predvsem pa slabo voljo in nestrpnost med obema stranema.

Družbeno odgovorni organizatorji dogodkov si pri svojih dejavnostih prostovoljno – in ne zgolj zaradi predpisov – prizadevajo upoštevati upravičena pričakovanja družbe in okolja.

Transparentna komunikacija, vključevanje lokalnih akterjev in iskanje sinergij se organizatorju bogato poplačajo. V fazi načrtovanja opredelite cilje glede pozitivne zapuščine dogodka in jih vključite v akcijski načrt. Prav tako načrtujte ukrepe za zmanjšanje nelagodja in drugih negativnih vplivov dogodka na lokalno skupnost. Priporočljivo je, da cilje in ukrepe določite skupaj z ustreznimi lokalnimi akterji, v vašem primeru z Mestno občino Ljubljana.

Organizirajte delavnico v lokalni skupnosti in prisluhnite njihovim potrebam. Morda lahko z organizacijo vašega dogodka pripomorete k njihovi zadovoljitvi. Upoštevajte vsa potencialna nelagodja, ki jih bo dogodek povzročil lokalni skupnosti (hrup, prah, parkirani avtomobili, svetlobno onesnaženje ipd.) in naredite načrt ukrepov za njihovo zmanjšanje.

Vzpostavite partnerstvo z organizacijami, ki delujejo v javnem interesu (človekoljubnimi, na področju narave, okolja, kulture ipd.) in jih pritegnite v svoje aktivnosti (dejavnosti ozaveščanja, organiziranje zbiranja sredstev itd.).

Svojo okoljsko in družbeno odgovornost izkažite tudi s podpiranjem okoljevarstvenih, naravovarstvenih in človekoljubnih dejavnosti v lokalnem okolju.

Uspehe pri organizaciji dogodka proslavite skupaj z lokalno skupnostjo.

Zaradi gospodarskih koristi za lokalno skupnost, pa tudi zaradi negativnih okoljskih vplivov transporta, se organizatorji trajnostnih dogodkov v največji možni meri odločajo za izdelke in storitve lokalnih proizvajalcev in ponudnikov. Pri tem je poudarek na okoljsko in družbeno odgovornih ponudnikih, kot so lokalne ekološke kmetije, zadruga ter ponudniki okolju prijaznejših namestitev in drugih turističnih storitev. S tem se tudi povečuje povezanost dogodka z lokalnim okoljem. Trajnostni dogodki so odlična priložnost za krepitev lokalnega gospodarstva: povečujejo povpraševanje po lokalnih izdelkih in storitvah, odpirajo nova delovna mesta, prispevajo k prepoznavnosti, prinašajo lahko tudi neposredne in posredne prihranke. Odpirajo nove poslovne priložnosti in podpirajo razvoj lokalnih trajnostnih izdelkov. Trdne vezi z lokalnim okoljem se tkejo tudi z zaposlovanjem lokalne delovne sile na začasnih in stalnih delovnih mestih ter z angažiranjem lokalnih prostovoljcev in pogodbenih izvajalcev. Organizator, ki kakovostnim lokalnim proizvajalcem omogoči, da se predstavijo na dogodku, poveča ugled svojega dogodka. Z vključevanjem in promoviranjem lokalne kulturne in naravne dediščine svojemu dogodku zagotovi značaj in prepoznavnost. Na ta način sodeluje tudi z lokalno skupnostjo pri promociji lokalnega okolja.

Vključite in promovirajte lokalne družbeno in okoljsko odgovorne proizvajalce in ponudnike storitev ter promovirajte lokalno naravno in kulturno dediščino.

Kratki nasveti

- Sodelujte z lokalnimi dobavitelji, ki se zavestno trudijo za okoljsko in družbeno odgovornost.
- Oblikujte ponudbo hrane in pijače, ki odraža lokalno identiteto ter temelji na lokalnih in sezonskih sestavinah.
- Omogočite lokalnim podjetjem, kmetijam in organizacijam, da se predstavijo na dogodku (stojnice, tržnica proizvajalcev).
- Pri zaposlovanju lahko lokalnemu okolju pokažete različne zaposlitvene dobre prakse: zaposlovanje gibalno oviranih ljudi, zaposlovanje brez diskriminacije na osnovi spola in drugih dejavnikov ipd.
- Obiskovalce dogodka obvestite o trajnostnih in družbeno odgovornih namestitvah, ki so blizu dogodka in podpirajo lokalni turizem (npr. hoteli/moteli/kampi z zelenimi in/ali družbeno odgovornimi programi in praksami).
- Aktivno promovirajte kakovostne lokalne ponudnike – podjetnike, umetnike, obrtnike, kmetovalce ipd. –, tako da njihove podatke vključite v svoja informacijska gradiva (povezave na spletni strani, brošure) in komunikacijske dejavnosti (konference za medije).
- Darila za novinarje, partnerje in obiskovalce dogodka naj bodo del lokalne trajnostne zgodbe dogodka, saj imajo močan komunikacijski potencial ter ozaveščevalno funkcijo.
- Podarite darila iz lokalnih naravnih materialov, vendar bodite pozorni, da ne boste spodbujali potrošništva. Podarite nekaj uporabnega, hrana in pijača sta univerzalno darilo, ki hkrati tudi podpirata domače gospodarstvo in lokalno proizvodnjo.
- Z izbiro daril promovirajte naravno in kulturno dediščino ter lokalno identiteto.
- Dobre družbeno odgovorne prakse, ki so zapakirane v darila za obiskovalce, naj organizator dobro predstavi javnosti, saj je šele takrat njihov potencial v celoti izkoriščen.

Izkoristite možnost nematerialnega obdarovanja (podarite SUP vožnjo po Ljubljani, opazovanje ptic na Ljubljanskem Barju, kuharski tečaj na ekološki kmetiji ...)

Obveščajte in ozaveščajte o primernem vedenju

Organizator je nasproti lokalni skupnosti odgovoren za dejanja in vedenje svojih zaposlenih in prostovoljcev, pa tudi udeležencev in obiskovalcev ter sponzorjev. Zato je njegova dolžnost notranje in zunanje deležnike dogodka seznaniti s pravili vedenja in ravnanja, tako da zmanjša verjetnost motenj in drugih negativnih vplivov na lokalno skupnost zaradi dogodka. Še posebej je to pomembno pri dogodkih na območju z dragoceno naravno in kulturno dediščino. V tem primeru ozaveščanju o pomenu dediščine, njeni promociji ter navodilom za vedenje in ravnanje namenite posebno pozornost.

- Na spletni strani dogodka predstavite lepote lokalnega okolja.
- Udeležence in obiskovalce v sporočilih pred dogodkom obveščajte, kako velik bo dogodek in na kakšen način bo vplival na lokalno skupnost. Opozorite jih, naj se vedejo kot »gostje« lokalne skupnosti.
- Pripravite navodila v zvezi z varovanjem naravne in kulturne dediščine ter jih pred dogodkom vključite v sporočila ustreznim deležnikom.

Odprtje prvega javnega sadovnjaka v Ljubljani

Dober primer iz prakse

Dobrote ljubljanskega podeželja

Kmetijsko zaledje Mestne občine Ljubljana prestolnici zagotavlja oskrbo s kakovostno hrano lokalnega porekla. Gre verjetno za edinstven primer, ki ga velja tudi v prihodnje ohraniti kot nekaj posebnega. Z razvojem kmetijstva, gozdarstva in drugih gospodarskih dejavnosti ljubljansko podeželje vsem ponuja možnost zadovoljitve njihovih potreb v urejeni krajini in ohranjenem okolju, ki ima svojo prepoznavno identiteto. Kljub vse manjšemu gospodarskemu pomenu kmetijske dejavnosti pa ta prostor ob intenzivnih spremembah v prostoru in družbi dobiva novo vlogo in pomen. Vse bolj postajajo pomembne sekundarne funkcije, kot sta gospodarno ravnanje z naravnimi viri (tla in voda) ter ohranjanje skozi stoletja oblikovane kulturne krajine. Zato želimo tudi sami na različnih dogodkih, ki jih organiziramo v MOL, pripraviti okusno pogostitev z dobrotami z ljubljanskega podeželja, ki jih uporabljajo kot sestavine izbranih jedi Okusov Ljubljane. Tako vključimo lokalne pridelovalce in spodbujamo lokalno samooskrbo s hrano.

Oglaševanje dogodka

Vemo, da želimo na vsak dogodek privabiti čim več ljudi, zato ga oglašujemo oziroma o njem obveščamo. Pri oglaševanju dogodka je prav, da upoštevamo pravila trajnostnega razvoja ter se izogibamo prevelikim porabam in nesmiselnemu zapravljanju denarja.

Kratki nasveti

- Vabila na dogodek pošljite v elektronski obliki. Tako se izognete stroškom tiskanja in porabi papirja.
 - Plakati za dogodke naj bodo čim bolj univerzalni in za večkratno uporabo.
 - Izogibajte se deljenju letakov, raje usmerjajte obiskovalce na spletno stran oziroma družbena omrežja.
 - Pri oglaševanju in predstavljanju dogodka bodimo pozorni tudi na vse skupine s posebnimi potrebami.
-

Pridi na dogodek Rokavice gor!

Dr. Nejc Jogan
UL, Biotehniška fakulteta,
Oddelek za biologijo

WWW.ROKAVICEGOR.SI

Pridruži se ozaveščanju in odstranjevanju invazivne tujerodne rastline, pelinolistne ambrozije.
Pri odstranjevanju ambrozije je priporočeno nošenje rokavic.
Vzorec rokavic na fotografiji je oblikoval Blaž Jakelj, zmagovalec kreativne igre Rokavice gor 2015.

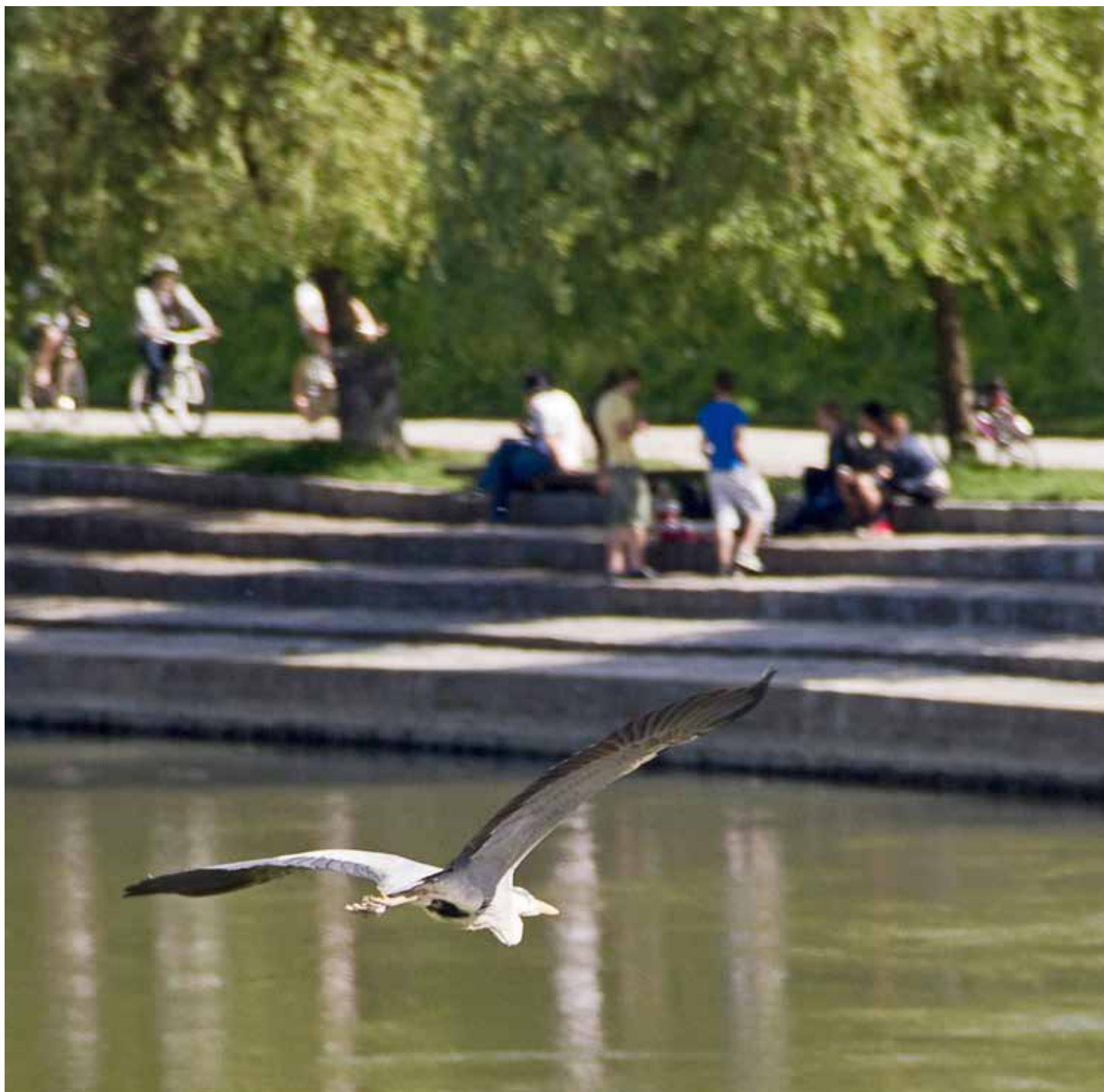
Mestna občina Ljubljana

LPP

Dober primer iz prakse

Sporočanje o brezplačnih vodenih sprehodih na temo invazivnih tujerodnih rastlin

V sklopu akcije Rokavice gor! Smo meščane in novinarje vabili na brezplačne vodene sprehode. Komunikacijski elementi, ki smo jih pripravili, so bili: spletna stran www.rokavicegor.si in www.ljubljana.si, Facebook Mestne občine Ljubljana, univerzalni plakati, ki dopuščajo sistem »piši-briši« ter GEM-zasloni na avtobusih. Izogibali smo se tiskanju prevelikih količin plakatov in kuponov za brezplačno vožnjo na ogled z LPP ter pošiljanju tiskanih vabil.

ZAKLJUČEK

Organizatorji, ki si bodo prizadevali za uspešnost in odmevnost dogodkov, vedo, da obstajata dve povezavi – okolje vpliva na dogodek in dogodek vpliva na okolje. Pri načrtovanju in izvedbi dogodka organizatorji zato upoštevajo danosti in omejitve okolja, z udejanjanjem načel trajnostnega razvoja aktivno zmanjšujejo škodljive in povečujejo koristne učinke dogodka ter si prizadevajo za njegovo pozitivno zapuščino. S tem izboljšujejo podobo in družbeno sprejemljivost dogodka. Hkrati pa izpolnjujejo tudi njegovo pomembno poslanstvo, da dogodek služi kot komunikacijski kanal za ozaveščanje o naravnem in družbenem okolju manj škodljivih praksah ter za spodbujanje sprememb v ravnanju posameznikov in organizacij.

Namen priročnika je, da ga imajo organizatorji pri roki, ko dogodek načrtujejo in izvajajo ter o njem poročajo. Zato v njem ni obširnih utemeljitev predlaganih ukrepov. Izhajamo iz predpostavke, da so problemi degradacije naravnega okolja, podnebnih sprememb, izčrpavanja naravnih virov, zmanjševanja biotske raznovrstnosti, nepravilnosti odnosov v dobavnih verigah, izključenosti deprivilegiranih družbenih skupin ipd. splošno prepoznani. Če iz prepoznavanja problemov izhaja želja po ukrepanju, priročnik organizatorjem ponuja celovit pregled možnosti, ki so jim pri organizaciji dogodka na voljo, da se s tem izzivom spoprimejo. Možnosti delovanja je veliko in zagotovo še presegajo nabor pričujočega priročnika.

Namen priročnika torej ni predpisovati, na koliko področjih in v kakšnem obsegu naj organizatorji ukrepajo. Namen priročnika je predstaviti priložnosti, s številnimi vzorci, nasveti in zanimivostmi organizatorje motivirati ter jih podpreti v procesu povečevanja trajnostnosti dogodkov.

Najpomembnejši namen Priročnika za organizacijo trajnostnih dogodkov pa je prispevati k trajnostnemu razvoju naše družbe in kot Ljubljana - Zelena prestolnica Evrope 2016 postati pomemben zgled drugim mestom in državam v Evropi in svetu.

